

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

§. II. Quid possit Consuetudo, sive generalis, sive particularis, & quid circa
istam expressè prohibeatur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

determinatas, ipsi Legislatori cognitae, eoque modo facile conciliantur Juris Textus, ac Interpretes, qui contrarii esse videntur circa consensum Legislatoris ad institutionem Consuetudinis requisitum.

Hinc, cum ejus sit solvere, cuius est ligare, ejusdem est Consuetudinem abrogare, cuius est statuere, unde fit, ut, quoties Legislatur vult Consuetudines abrogare, iis expressè derogat Clausula adjectione *non obstante quavis Consuetudine C. 9. de Consuet. in integ.* quod docet ad Capitulum pertinere, ut immutet Consuetudines ipsum solum tangentes, quae ab eodem statui potuerunt.

Nunc inquirendum, quid Consuetudo possit vel non possit; sed prius notandum, haberi in exemplis malae Consuetudinis supra collectis Quid Consuetudo non possit; in Exemplis verò Bonae Consuetudinis fidei supra collectis, Quid possit; ideòque hic tantum collecturi sumus loca, in quibus Canon expressè dicit, hoc vel illud per Consuetudinem posse vel non posse fieri.

§. II.

Quid possit Consuetudo, sive Generalis, sive Particularis, & quid circa istam expressè prohibeatur.

REGULA I.

Non alia circa hunc Paragraphum in Canone expressè habentur, quam ista.

I. Prisca Consuetudine acquiri potest Jurisdictio & Privilegium: hinc, cum circa Dignitates diversae esse possint Consuetudines, esse quoque possunt eandem Dignitatem Prerogativae variae in diversis Ecclesiis. C. 6. *De Consuet.*

II. Consuetudo determinare potest jura à Parochis Episcopis solvenda. C. 5. *CAUS. X. QUÆST. III.*

III. Introducere potest, ut una Ecclesia, de gremio alterius Prælatum eligere teneatur. Idem dic de Abbate erga Monasterium C. 8. *De Consuet. C. 25. De Verb. Signif.*

IV. Potest vis ejus ad Legis & Statuti interpretationem extendi; est enim optima utriusque Interpretis. C. 8. *De Consuet.*

V. Consuetudo rationalis ac legitime præscripta Juri Positivo sive Commune sit, sive Particulare, derogare potest. C. 6. & C. 11. *Eod. Tit. C. 31. De Elect. C. 13. De For. Compet. C. 7. De Appel. §. denique. C. 3. De Consuet. in VI.*

Nota contra quantum circa Consuetudinis vim exemplum, plures opponi posse Canones, talesque esse, qui infra citantur, & in quibus Consuetudo Canonibus vel Legi contraria nullius roboris esse declaratur: verum non responderi posse, hos omnes Canones loqui de Consuetudine non rationabili, vel de eâ, quae nondum legitime præscripta est; nec aliâ tolli viâ posse apparentem hanc contrarietatem, cum hic recurrere non liceat ad Disciplinam diversitatem, quae ex Temporibus vel Locorum varietate oritur. Semper enim & ubique agnitus est, Consuetudinem vim Legis habere, ut alibi ostensum est. Attamen, ut clarius Responso hæc innotescat, ecce Canones, qui præfatam contrarietatem continent. C. 3. 7. *De Consuet. C. 5. De Juram. Cal. C. 1. 4. Dist. XI. C. 26. De Testib. & Attest. C. 3. De Celeb. Miss. in 5. Coll. C. 1. De His, quae sunt à Prælati & c. C. 3. De Donationibus. C. 1. De Consuet. in VI.*

Et circa illos, aliosque similes Observa iterum, inter Canones quosdam esse (de Lege idem dicito) qui Jus merè Humanum non inducunt, sed Jus Naturale vel Divinum exequuntur, idemque poenae adjectione servandum curant, ideòque Consuetudinem, quae talibus adversatur Canonibus, utpotè Juri Naturali vel Divino contrariam, omni prorsus vi carere: alios verò esse Canones Jus merè Humanum statuentes, eosque reclamare contra Consuetudinem, donec legitime præscripta sit, eo planè modo, quo res pro Domino suo reclamatur, usque ad legitimam præscriptio-

Tom. I.

nem; ideòque sicut alienae rei Possessor ante legitimam Præscriptionem injustus Detentor haberi potest, ita Consuetudinis non præscriptae Observator, Canonis, cui adversatur, Transgressor judicari potest.

Observa 3. Consuetudinem, ut Jure Canonico sit legitime præscripta, tria requirere 1. ut sit Rationalis, qualis non est, quae Juri Naturali vel Divino adversatur. 2. est Spatium 40. annorum. 3. Ut per illos annos inceptum usum Legislatur non improbarit. Primum patet, ex his omnibus Canonibus, in quibus Consuetudo, quantumvis vetusta, declaratur Corruptela, quia vel Naturali vel Divino Juri adversatur. Secundum inferitur ex C. 25. *De Verb. Signif.* in quo Consuetudo probatur legitima ex eo, quod 40. annis duraverit, ex C. 4. 6. 8. *De Præscript.* quae ad Præscriptionem 40. annos requirunt indistinctè, ideòque tam ad Legem, quam ad alias res extendi possunt. Tertium colligitur ex *cit. C. 25.* in quo Consuetudo probatur legitima ex eo, quod per 40. annos, per quos duravit, nil huic contrarium intervenerit. Colligitur ex PANORMITANO in *idem C. ubi* requirit tacitum consensum ejus, cui præjudicatur, ut Consuetudo legitime præscribitur. Consuetudo autem semper Legislatur præjudicat, cum vel facta Legi derogat, vel faciendi jus usurpet.

VI. Efficere potest, ut Donatio, quae alias non valeat, valeat. C. 3. *De Donationibus.*

VII. Obligare potest ad aliquid dandum pro Rerum Spiritualium receptione. C. 42. *De Simon.*

VIII. Dare potest aliis, quam Canonicis, jus Episcopum eligendi. C. 50. *De Elect. C. 3. De Causa poss. & propr.*

IX. Personae alias inhabili ad judicandum, ut Feminae, Jurisdictionem dare potest; Personae verò ad id idoneae illam dare potest in Casibus, in quibus illa carebat. C. 4. *de Arbitr. C. 1. 2. 5. De Off. Ord. in VI. C. 1. De For. compet. in VI. §. denique §. nec.*

X. Consuetudo, etsi mala, eximit à poenâ, quamdiù ab Ecclesiâ toleratur. C. 11. *De Tempor. Ordin.*

XI. Consuetudo antiqua, etsi prava, veniam meretur, illam bonâ fide Sequentibus. C. 2. & 9. *pro ut refertur in Collect. 2. Eod. Tit.*

XII. Superior potest vi Consuetudinis in non Subditum Correctionis jus acquirere. C. 13. *De Off. Jud. Ord.*

XIII. Antiqua Consuetudo præsentandi jus dare potest. C. 24. *De Elect.*

XIV. Longa annuam solvendi Pensionem Consuetudo eam continuandi obligationem parit. *ibid.*

XV. Efficere potest, ut Actor Rei Forum sequi non teneatur. C. 5. *De For. Compet.*

XVI. Festa introducere potest, illaque celebrandi modum determinare. C. 2. *De Feriis.*

XVII. Approbatâ Loci Consuetudine fieri potest, ut quoddam Instrumenti genus authenticum habeatur, id est fide dignum. C. 9. *De Fide Instrum.*

XVIII. Jus Visitationis & Procuratoris acquirere potest Archiepiscopo in omnibus Provinciâ suâ Ecclesiis tam Regularibus, quam Secularibus. C. 16. *De Præscript.*

XIX. Consuetudine effici potest, ut Episcopo consentiente Clericus de redditibus Beneficii sui proximo anno post mortem percipiendis disponat. C. 1. *De Testam. in 2. Coll.*

XX. Tanta est Consuetudinis vis, ut jura, quae Archidiacono acquirunt in Ecclesiis sibi subjectis, minuire nequeat Episcopus, si aliundè justa sunt. C. 2. *De Excess. Præl.*

XXI. Poterat alias Canonicos à residendo eximere per totum annum; nunc autem non potest nisi per tres menses. C. 5. *De Constit. C. 12. Sess. XXIV. CONC. TRID.*

XXII. Efficere potest, ut Appellatio à Judice Laico ad Judicem Ecclesiasticum teneat. C. 6. *De Appell. §. denique.*

XXIII. Acquirere potest Archidiacono vel simili Vacantium in Dioceses Ecclesiarum custodiam. C. 51. *De Appel.*

XXIV. Reddere potest aliquem inhabilem ad Dignitates Ecclesiasticas. C. 6. *De Cler. Conjug.*

h 2

XXV. Effi-

XXV. Efficere potest, ut Collatio & Præsentatio ad solum Abbatem pertineant. *C. 6. De His, quæ sunt à Præl. sine cons. &c.*

XXVI. Antiqua Consuetudo ab Apostolica Sede confirmata efficere potest, ut, quod fit à majori & saniori parte Capituli, non valeat. *C. 1. De His, quæ sunt à Majori &c. in 2. Collect.*

XXVII. Antiqua Consuetudo alicui acquirere potest jus Regaliæ & Custodiæ in Ecclesiis & Monasteriis, quò Vacationis fructus percipiat. *C. 13. De Elect. in VI.*

XXVIII. Ex Consuetudine possunt Archiepiscopi in Suffraganeorum suorum Diocesium Officiales constituere pro futuris Appellationum Causis. *C. 1. De Offic. Ordin. in VI.*

XXIX. Canonici vi Consuetudinis licebat cessationem à Divinis in Ecclesiâ inducere. *C. 2. de Offic. Ord. in VI.*

XXX. Consuetudinis vi licet Archiepiscopo Causas cognoscere, vel cognoscendas committere alibi, quam in Locis sibi à Jure Communi commissis, 1. extrâ propriam Civitatem, 2. Diocesium, 3. Dioceses, in quibus appellatum est, 4. Loca, in quibus Causæ consistunt. *C. 5. De Offic. Ord. in VI.*

XXXI. Consuetudo introducere potest, ut Vacationis fructus pertineant ad Ecclesiarum Vacantium Collatores, Præsentatores, vel Custodes. *C. 9. Eod. Tit. & loco.*

REGULA II.

Non aliis in Casibus prohibet Canon particulares Consuetudines non malas, quam in istis.

I. In Divinis Officiis & Cantu Publico; standum est enim modo in Ecclesiâ Metropolitanâ servari solito. *C. 11. Dist. XII.* Non est in usu saltem in Galliâ.

II. In adhibendo pfallendi ordine; unus enim & idem tenendus est in Matutinis vel Vespertinis Officiis, nec diversæ, nec privatæ, nec Monasteriorum Consuetudines cum Ecclesiasticâ Regulâ permisceri permittebantur. *C. 14. ead. Dist.*

Notâ circa hos Canones, Primum expressè subjicere Monachos Ecclesiæ Metropolitanæ Disciplinæ quoad Officia Publica: Secundum verò insinuare privatas circa Officia Consuetudines Monachos tunc habuisse, sed id vel de Officiis Privatis intelligendum; vel si de Publicis, correctum esse à Primo, posito quòd Bracharenis Ecclesiæ Toletanæ subiceretur tanquam Primati; nam BRACCHARENSE CONCILIUM, à quo desumitur Secundum, præcessit TOLETANUM XI. è quo educitur Primum; ideòque potuit ab isto corrigi; vel aliam fuisse Ecclesiæ Bracharenis Disciplinam, quam Ecclesiæ Toletanæ: istudque probabilius, cum CONCILIUM TOLETANUM fuerit Provinciale, ideòque locus non fuerit derogationi.

III. Quoad Jura Episcopo à Parochis persolvenda communis omnibus Diocesis Ecclesiis Consuetudo est servanda. *C. 1. CAUS. X. QUÆST. III.*

IV. In ordinandis Episcopis antiquus mos servandus. *C. 20. CAUS. XI. QUÆST. I.*

V. In attribuendis Novo Beneficio prærogativis, non alias licet sequi Consuetudines, quam Vicinarum Ecclesiarum ejusdem Regni. *C. 6. de Consuet.*

VI. In Electionibus aliisque similibus, Generalis alicujus Regionis Consuetudo cuius Particulari est præferenda in eadem Regione. *C. 31. De Elect. in quo hujusmodi Consuetudo præfertur Juri Communi, quod majus est quavis privatâ Consuetudine.*

VII. In Juramento à Suffraganeis Metropolitanò præstando, Generalis aliarum omnium Consuetudo alicujus Particulari præferenda est. *C. 13. De Major & Obed.*

VIII. Quoties Canon privatam præcipit servari Consuetudinem, qualis est unius Prælati erga aliquos in Districtu suo sitos, huic contrarios eo ipso servari prohibet, illius gratiâ, cui præjudicant. *C. ult. De Offic. Archid.*

IX. Circâ quantitatem portionis Mortuariis Curato debita, Regionis Consuetudo servanda est, nec licet sequi minus vel magis benignam, nisi consentiente eo, cujus interest. *C. 9. De Sepult.*

X. In moderandis juribus Episcopo debitis circâ Ecclesias, ad ejus jurisdictionem noviter translatas, Vicinarum Consuetudo est servanda, ideòque alia rejicienda. *C. 22. De Consib. &c.*

XI. Circâ celebrationem Fæstorum & Jejunii observationem. *C. 2. De Observ. Fejum.*

XII. Ecclesia suffraganea debet tenere & servare quod Beati Petri Sedem vel Metropolitim suam sequi viderit & docere. *C. 5. De Sponsa duor.*

§. III.

Quid non possit Consuetudo?

REGULA.

Non alia circâ hunc §. in Canone expressè habentur, quam ista.

I. Consuetudo justificare nequit Simoniam Jure Divino prohibitam, nec etiam quam Jus Ecclesiasticum vetat, si contra eam reclamet Ecclesiâ. *C. 15. CAUS. I. QUÆST. III.*

II. Consuetudo efficere non potest, ut in Causis Ecclesiasticis Dictum Populi pro Sententiâ teneatur. *C. 3. De consuet.*

III. Efficere non potest, ut Sententiâ à non suo Judice lata valeat. *ibid.*

IV. Operari non potest, ut quæ Jure Divino sunt Ordinis Episcopalis, à Presbytero fieri valeant. *C. 4. De consuet.*

V. Non potest minuere peccata, quæ tantò graviora sunt, quantò infelicem animam diutius decinent obligatam. *C. 4. in Parte decisa C. 11. Eod. Tit. C. 8. 9. De Simon.*

VI. Non potest efficere, ut licita sit Prælatorum translatio sine Superioris licentiâ. *C. 7. de Consuet.*

VII. Consuetudine quantumvis vetustâ non potest effici, ut pretium Temporale licitè exigatur pro re Spirituali, quales sunt Ingressus in Religionem, Beneficiorum Collatio, Prælatorum institutio, seu intronatio, Sepultura, Chrisma, Oleum Sanctum, Benedictio Nubentium, aliæ Sacramenta, Missio in possessionem, Canonicorum Receptio. *C. 8. 9. 42. De Simon. C. 16. 21. 36. 39. 44. Eod. Tit.*

VIII. Consuetudine Laicis acquiri non potest jus Episcopum eligendi, idque, quia contra id reclamant Ecclesiâ. *C. Ad Audientiam in 1. Collect. De Consuet. C. 56. De Elect.*

IX. Non poterat aliâ Consuetudo efficere, ut Clericus coràm Judice Laico pro crimine validè conveniretur, idque, quia contra Ecclesiâ reclamabat. Nunc potest, quia jamdiù desit Ecclesiâ reclamare, saltem in Galliâ. *C. 8. De Judiciis.*

X. Inferiorem à correctione Superioris eximere non potest Consuetudo. *C. 13. De Offic. Jud. Ord.*

XI. Efficere non potest, ut non Professus in Priorem eligi valeat. *C. 27. de Elect.*

XII. Archiepiscopus non potest, vi Consuetudinis, acquirere jus utendi Pallio extrâ Provinciam suam.

XIII. Non potest derogare acquisito libertatis Privilegio, nisi duret tempore ad illam derogationem necessario, nempe ad minus 40. ann. secundum Canones. *C. 8. de Caus. Poss. in integrâ.*

XIV. Impedire nequit Consuetudo, ne qui Theologiam docent, quamdiù docuerint, & qui student per quinquennium, Beneficiorum proventus percipere possint. *C. Ult. De Magist.*

XV. Efficere non potest, ut liceat Clericis esse vel Publicis Aleatoribus, vel Manifestis Usurariis. *C. 11. De Excess. Præl.*

XVI. Consuetudo, etsi Generalis, efficere nequit, ut liceat eidem duas Præbendas habere. *C. 9. De Conc. Præb.*

XVII. Non poterat aliâ Clericum à Juramento Ca-

hominia